Forankringspunkt i modernitetens tidsalder

Bjørn Holgernes

Mot til å leve

Et møte med Paul Tillich's tanker og tro. 264 s.
Oslo: Cappelen Damm, 2013. Pris NOK 349
ISBN 978-82-02-41493-1

Denne boken handler om meningstapet som truer det moderne mennesket fra alle kanter, og motet til åndelig selvhevdelse som dermed står i fare for å forvitne. Hvor kan mennesket i moderniteten, spør forfatteren, finne et forankringspunkt som kan gi livet mening og retning, og mot til fullt ut å leve på tross av disse truslene?

Filosofen Holgernes søker å finne svar på disse vitale spørsmålene gjennom et religionsfilosofisk dypdykk i den tysk-amerikanske teologen Paul Tillich's verker. Hovedtittelen, *Mot til å leve*, er hentet fra Tillich's kanskje mest kjente bok, *The courage to be*. Det er altså ikke snakk om nok en bok i rekken av overfladiske og salgsinnrettede selvhjelpsbøker. For foreliggende bok er på ingen måte banal. Ei heller er den overfladisk. Tvert imot er den skrevet i et eksistensielt og metafysisk alvor som er sjelden vare blant filosofer i dag.

Boken består av 10 kapitler som tilbyr leseren en fascinerende – om enn til tider strevsom – reise inn i Tillich's filosofiske, psykologiske og teologiske tankeverden. Samtidig gir Holgernes leseren innblikk i hvordan Tillich lot seg inspirere av ulike ånds- og idéstrømninger, fra den greske antikkens forståelse av selvhevdelse og stoisismens holdning til liv, død og skjebne, via renessansens og humanismens kosmiske entusiasme, frem til eksistensfilosofiens fremheving av menneskets subjektivitet som selvhevdelsens eneste sikre forankringspunkt og bolverk mot meningstapet i en gjennomteknifisert verden.

I forlengelsen av denne bredt anlagte ånds- og idéhistoriske fremstillingen av Tillich's sonndring mellom væren og ikke-væren, mellom meningstap og livsmot, som utvikles i de sju første kapitlene, drøfter forfatteren i de tre siste kapitlene hvilke muligheter som ligger i kristendommens symboler og trosgrunnlag når det gjelder å gi Vestens mennesker mot til «selvhevdelse i realistisk og varig forstand» (s. 224). Det mot som da kommer til syne, er ikke motet til å være seg selv, ei heller motet til å være en del av et menneskelig fellesskap, men det Tillich kaller «fortvilelsens mot». Med andre ord: Mot til å leve og selvhevdelse i realistisk og varig forstand handler i dypeste forstand om «å akseptere seg selv som akseptert til tross for å være uakseptabel» (P. Tillich, *The courage to be*, s. 164). Slik lyder ifølge Tillich og Holgernes kristendommens kjernebudskap når det tilrettelegges i en språkform som kan gripe dagens mennesker.

Dette er en bok det tar tid å lese, og som krever sitt av sin leser. Fortjenesten er imidlertid en hjelp som på stillferdig og ettertenksomt vis gir næring av et annet og mer varig slag enn det selvhjelp-industrien har å tilby.

Jan Helge Solbakk

Professor, Senter for medisinsk etikk
Universitetet i Oslo

Om og for barn som opplever psykose hos voksne

Anne Kristine Bergem

Pappa'n min er syk i tankene sine

50 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2013.
Pris NOK 249
ISBN 978-82-450-1549-2

Dette er en bok de fleste leger bør vite om. Boken er skrevet om og for barn som opplever psykose hos foreldre eller i nær familie. Men den henvender seg også til voksne som forbereder seg på å snakke med barn om temaet, eller vil bli kjent med hvordan barn kan oppleve en slik erfaring.

Forfatteren forteller om en liten gutt som opplever at far blir akutt psykotisk og innlegges, og om hvordan mor og fagfolk forsøker å forklare dette for barnet. Boken inneholder også en veiledning til voksne som kommer i kontakt med barn i liknende situasjoner. Underveis i fortellingen er det spørsmål i fargebobler som voksne kan bruke til å snakke om barnets egne opplevelser når voksne og barn leser boken sammen. Boken er kort, med et alminnelig språk, vennlige illustrasjoner og en følelsesnær tilnærming til et vanskelig og vondt tema.

Det finnes flere bøker og hefter som legger til rette for å forklare barn om rus og psykiatri, se <http://sorlandet-sykehus.no/pasient/kompetansentre/barnsbeste/kunnskapsiden/lese/litteraturliste/Sider/side.aspx>. Dette er den eneste jeg kjenner på norsk som spesifikt handler om psykose. Det å lese, sammen med voksne, en historie som både har likhetstrekk med og forskjeller fra egne erfaringer, kan være et godt utgangspunkt for samtaler om hva et barn selv lurer på. Anledning til gode samtaler er utvilsomt viktig for mestring og livskvalitet når psykiatri og rus berører barns liv.

Siden 2010 er helsepersonell forpliktet til å avklare barns behov i slike situasjoner, se <http://sorlandet-sykehus.no/pasient/kompetansentre/barnsbeste/kunnskapsiden/lese/Sider/side.aspx>. Plikten handler om å samarbeide med foreldre om å vurdere og formidle videre behovene når dette trengs. Derfor har alle leger som arbeider med pasienter med psykose, bruk for å kjenne til denne og liknende bøker/materiell. Det kan være aktuelt at tjenesten du arbeider i, skaffer seg noe av dette materiellet for at du eller andre ansatte kan bruke, formidle eller informere om det.

Forfatteren har som psykiater egen erfaring med dette, og har lyktes med å bruke sin kunnskap og erfaring til å skrive en godt egnet fagbarnebok for bruk sammen med voksne.

Jeg kan anbefale den til foreldre, familiemedlemmer, lokale fagfolk og behandlere som snakker med pasienter om foreldreskap og iblant informerer pårørende barn om tilstanden som behandles.

Tormod Rimehaug

Psykologspesialist/Førsteamanuensis
Regionalt kunnskapssenter for barn og unge
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet